

О. В. Віннічук

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ПРАКСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПОЛІТИЧНИХ РИЗИКІВ В УКРАЇНІ

Проаналізовано основні аспекти політичних ризиків, що характерні для українського суспільства. Розкрито чинники, що виступають провокаторами політичних ризиків. Проведено паралелі щодо управління ризиками в Україні та країнах ЄС.

Ключові слова: політичний ризик, країновий ризик, політична безпека, мінімальний потенціал ризику, стабільність ризику.

Поступальний розвиток суспільства призводить до неминучих інтеграційних процесів між державами. Найбільш універсальним проявом цих процесів стала глобалізація, що набула особливого поширення в останню чверть минулого століття. Відчутний вплив глобалізації проявляється сьогодні в посиленні ризикованості основних сфер життя сучасних суспільств, до яких, певна річ, належить й українське. Такі реалії сьогодення дають достатньо вагомі підстави вважати проблему політичних ризиків, яка дозволяє наблизитись до розуміння трансформаційних процесів, що відбуваються в українському суспільстві, однією з найактуальніших.

В Україні ступінь теоретичного дослідження політичних ризиків та можливість його практичної реалізації перебуває на початковій стадії. Вивчення окремих питань політичних ризиків займаються українські дослідники В. Кривошеїн, М. Михальченко, В. Андрійчук, О. Кіндратець, М. Гудзь, С. Конончук, О. Чечелюк, Л. Шаршукова, І. Кучеренко. Дослідженням тенденцій економічних ризиків, які, як вважають ряд дослідників, є причиною більшості політичних ризиків та провокують їх, займаються І. Івченко, Л. Маханець, Х. Гриценко та інші. Розглядаючи політичний ризик як невід'ємний атрибут трансформаційного процесу сучасного суспільства, українські науковці А. Андрєєва, В. Перевезій, Е. Афонін, О. Радченко особливу увагу приділяють національній ідентичності, релігійному та етнічному факторам ризику, а також тенденціям реформування партійної системи України.

Основні завдання роботи полягають у тому, щоб розглянути і охарактеризувати витоки та основні праксеологічні аспекти політичних ризиків в українському суспільстві.

Прагнення уникати ризиків і забезпечувати комфортне існування є цілком природним для людей. Однак, якщо в суспільстві немає консенсусу щодо базових цінностей і цілей, узгодженого проекту майбутнього, зростає взаємна недовіра, то таке суспільство стає «суспільством ризику». На думку О. Яніцького, в «суспільстві ризику» соціальний порядок не може бути всезагальним. Він складається з «приватних» порядків, що формуються елітами і владними структурами, які конкурують між собою [16].

Можливість політичного ризику визначається на основі: оцінки використання примусу в здійсненні влади, впливу на суспільство радикальних політичних сил; порушення правопорядку, масштабу антиконституційних дій, делегітимації політичного режиму, кризи системи державного управління, сепаратизму, ступеня етнічних, релігійних, расових, соціальних відмінностей, особливо прояву соціальної нерівності тощо [11]. Ми сьогодні можемо стверджувати, що майже всі перераховані чинники ризику в Україні існують.

Окрім політичних ризиків, породжених внутрішніми чинниками, існують політичні ризики, пов'язані з глобалізацією, на чому зосереджує свої дослідження Е. Гідденс. Нові держави не мають достатнього часу, щоб адаптуватися до змін зовнішнього середовища. На нашу думку, не варто забувати про такий важливий компонент політичного ризику як зовнішній чинник – процес глобалізації, що породжує «нові правила гри» [3, с. 126]. Саме завдяки глобалізації людство ввійшло в режим життя з відкритим зовнішнім середовищем, що породжує ризики невизначеності.

Уряди країн ЄС завжди були стурбовані захистом громадян від політичних

ризиків. Однак в останні роки управління ризиками стало займати центральне місце у діяльності держави. Поняття ризику використовується для опису широкого спектра різних видів прямих загроз: питання національної безпеки; ризик у зв'язку з організацією важливих для суспільства державних послуг, пов'язаних із серйозними труднощами; тривають дебати із нагромадження досвіду в області перерозподілу ризиків (капітальних проектів і надання послуг) між приватним і державним секторами; завдання підвищити здатність державного сектора до інновацій і прийняття рішень відносно ризиків, які можуть принести великий виграв; ризики щодо репутації уряду, нанесення збитків державі в очах зацікавлених сторін і населення в цілому, що може перешкодити уряду здійснити державну програму [15, с. 25].

Ці питання мають ключове значення для уряду ЄС, оскільки у всіх країнах держава є головним гарантом безпеки своїх громадян і покликана управляти тими ризиками, з якими окрема людина чи співтовариство не можуть боротися самостійно.

Одночасно держава завжди змушена мати справу з власними ризиками й небезпеками, непередбаченими подіями, зривами в реалізації програм і проектів. Це стало причиною зміни характеру політичних ризиків: по-перше, стрімкий розвиток науки й технологій уже призвели до побоювань відносно «техногенних ризиків». По-друге, новий фактор – це більш тісні взаємозв'язки в масштабах усього світу за рахунок інтеграції глобальної економіки, єдиних комунікаційних систем і загального навколишнього середовища. Під впливом цих факторів уряди прагнуть удосконалити свої методи управління політичними ризиками в умовах демократизації суспільства [15, с. 28].

Політичний ризик стосується насамперед потенціалу держави. Він є функцією владно-силових ресурсів у розпорядженні того, хто ризикує. Слабкий не ризикує, оскільки, по-перше, йому немає що втрачати, а по-друге, через брак ресурсів він просто не спроможний здійснити ризикований крок. Можна навіть говорити про такий собі «мінімальний потенціал ризику», тобто про мінімально достатній обсяг владно-силових ресурсів у розпорядженні суб'єкта політичних відносин, який уможливує його здатність до ризикованих вчинків.

Вважають, що однією з причин нестабільності в умовах глобалізації є зростання ціни помилки. Можливості науково обгрунтованого прогнозування звужуються разом із розмиванням кордонів – політичних (десуверенізація), соціокультурних (культурно-етнічна уніфікація) і просторових (усунення просторово-часових бар'єрів) [13, с. 97-98].

Потрібна оцінка ризиків у сфері міжнародної політики та безпеки. Завдяки глобалізації людство ввійшло в режим життя з відкритим зовнішнім середовищем, що породжує ризики невизначеності.

Отже, політична глобалізація є багатограним процесом, яка має неоднозначний (позитивний або негативний) вплив на різні країни в залежності від рівня їх економічного розвитку та політичного впливу в світі. Інтеграційні процеси, які супроводжують глобалізацію, з одного боку, зменшують кількість ризиків, які породжені відсутністю діалогу держав, нездатністю їх знайти спільні інтереси. Однак, з іншого боку, інтеграція призводить до збільшення кількості ризиків, пов'язаних з ослабленням державного суверенітету. Україна ж стала в'язнем другого рівня, знаходячись на роздоріжжі в процесі конкурентної боротьби між Росією та зоною євро. На нашу думку, альтернативним рішенням в цьому випадку стане спроба пом'якшити впливи такої конкурентної боротьби на власний економічний і політичний розвиток.

Політичні ризики в сучасній Україні й досі генетично пов'язані зі специфікою набуття суверенітету країною, де моноетнічність не є на першому місці. Цей фактор одночасно є слабким і сильним аргументом на користь України, її дієздатності як держави. Проблеми мови, багатоетнічної культури, компактного проживання різних етносів тощо створюють додаткові політичні ризики. Але традиції проживання різних етносів разом, те, що не існує, за великим рахунком, расизму, ксенофобії, дає великі шанси на зміцнення української політичної нації і єдності регіонів України [11].

Крім того, незаперечним є той факт, що політичні ризики сучасної України пов'язані зі станом економічної й політичної систем, оскільки немає чіткого політичного ідеалу країни й політичної доктрини, яка б його обґрунтувала. Іноді цю доктрину називають державницькою ідеологією, покликаною обґрунтувати форму і зміст політичної влади, виборчої й судової систем, функції гілок влади, взаємовідносини конфесій тощо.

На переконання українського політолога К. Бондаренка, головні ризики сьогодення і віддаленого минулого України зосереджені не в політичній, а в економічній площині. Можна дискутувати, чи були підстави для розпуску нового парламенту 2006 року, чи ні, наскільки новий законодавчий орган країни був пропрезидентським чи опозиційним до Глави держави. Але головним питанням порядку денного, наголосив політолог, залишилася тема забезпечення України блакитним паливом та розрахунків за спожитий газ іншими енергоносіями [1].

Оцінюючи політичний ризик як складову ризику країни, як правило використовують порівняльні дані, коли кількісні оцінки, що характеризують рівень ризику у країні, перетворюються на відповідні рейтинги. Рейтинг країни – це її місце у загальній сукупності країн, що порівнюються.

Порівняльні (рейтингові) методики оцінки ризику країни (інвестиційного клімату), на відміну від методик балової оцінки, наголошують на темпах і перспективах реформ у державі та є виключно експертними.

Вплив політичних чинників на інвестиційний клімат слід розглядати в двох ракурсах, які умовно можна позначити як нецілеспрямований і цілеспрямований вплив.

Під нецілеспрямованим впливом політичних чинників на інвестиційний клімат розуміються всі політичні кроки уряду, що враховуються інвесторами при оцінці інвестиційного клімату країни, за винятком тих, які здійснюються цілеспрямовано для поліпшення умов інвестування. Виходячи з характеру політичної ситуації в країні, виводиться інтегральна оцінка політичного ризику, що є різновидом некомерційних ризиків. Причому оцінка політичного ризику може проводитися для всієї країни в цілому, окремо для її регіонів, а також для окремих галузей промисловості. Що ж до останнього аспекту, то чим краще відносини тієї чи іншої компанії з органами влади і чим більше лобістських можливостей у неї в різних структурах державної влади, тим нижчим буде політичний ризик [7, с. 152].

Під цілеспрямованим впливом політичних чинників на інвестиційний клімат розуміється система заходів, що здійснюються органами державної влади для оптимізації інвестиційного клімату країни. Ці заходи реалізуються переважно в економічній сфері органами державної влади. Чим адекватніше дані заходи існуючим правилам підприємницької діяльності і чим більше вони відповідають запитам інвесторів, тим активніше відбуватиметься інвестиційний процес в країні [7, с. 153].

Український незалежний центр політичних досліджень підтвердив оцінку глибини політичних ризиків в Україні, дану в листопаді 2008 року, на рівні 7-8 балів за 10-бальною шкалою [6].

За словами керівника політичних програм Українського незалежного центру політичних досліджень С. Конончук, зберігається структура політичних ризиків, пов'язана з умовами недостатнього гарантування прав власності, непрозорими способами ухвалення рішень, корупційними відносинами і політичною нестабільністю [6]. У контексті і цілях даної програми політичний ризик розуміється як тенденції, що провокують стан невизначеності у процесі ухвалення політичних і державних рішень і перешкоджають плануванню дій на ринках країни. Політичні ризики виростають з політичних відносин, тобто відносин з приводу влади і власності, лежать у полі ухвалення політичних рішень і впливають на позиції інших агентів. Поняття «політичний ризик» не співпадає за об'ємом з поняттям «політична стабільність» і стосується дій/бездіяльності національного Уряду, що стрімко і неочікувано змінюють умови роботи економічних агентів на ринках та негативно впливають на становище різних соціальних груп. Політична нестабільність розглядається як елемент структури політичних ризиків.

Відомий американський експерт з українських питань Р. Балмфорт на сторінках

аналітичного відділення агенції Reuters стверджував, що головні політичні ризики України, як всередині держави, так і у зовнішній політиці, зростають [5].

Р. Балмфорт також вважав, що труднощі з економічними реформами пов'язані з побоюванням влади щодо наростання масштабів соціальних протестів, як, наприклад, виступи десятків тисяч малих і середніх підприємців у Києві проти неефективного і дискримінаційного проекту Податкового кодексу. Західний експерт із Reuters не виключає нового наростання напруженості з газовими платежами Києва Росії та посилення тиску Москви на Україну стосовно злиття газових активів [5].

Дослідження ризику країни є комплексною процедурою збирання соціально-політичної, економічної та іншої інформації, її аналіз та оцінка. Структура дослідження ризику країни включає чотири етапи:

- 1) комплексний аналіз сфери дослідження;
- 2) системна оцінка чинників ризику;
- 3) прогнозування ризику;
- 4) управління ризиком [7, с. 156].

Комплексний аналіз сфери дослідження включає підбір чинників у залежності від поставленої мети, створення системи чинників. На етапі системної оцінки чинників ризику країни визначається ступінь значущості окремого чинника, коректність інформації, що надається.

Прогнозування ризику включає розробку найбільш вірогідних сценаріїв розвитку ситуації та її наслідків. На етапі управління ризиком плануються і здійснюються можливі превентивні заходи проти негативних тенденцій або підсилюються позитивні – шляхом фінансової, політичної підтримки тощо.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що політичний ризик відіграє значну роль у визначенні рівня ризику країни, особливо це справедливо для країн, які розвиваються, та країн з перехідною економікою, що актуальним є і для України.

Основний чинник політичної нестабільності на сучасному етапі – процес перегрупування інтересів груп впливу, зумовлений президентськими виборами та заморожуванням структурних реформ. Стан системи ухвалення рішень у системі влади можна охарактеризувати, як «стабільність у нерозвитку» [12, с. 56].

Що ж до часткових політичних ризиків, які є похідними від головного й одночасно загострюють головний, то, на думку українського дослідника М. Михальченка, серед них можна назвати такі: нерозв'язана проблема розподілу функцій влади; неререформована судова система; нерозробленість національної ідеї та механізмів її реалізації; перманентне захоплення владного центру регіональними елітами, які в кожному конкретному випадку не схильні співпрацювати з іншими регіональними елітами, навіть з київською; аморальність депутатського корпусу; перманентні зміни Конституції України, втручання в зміст чинної Конституції; взаємопов'язаність капіталу і влади, що перетворює капітал на владу, а владу – на капітал; відсторонення інтелектуальної еліти від влади й засобів масової інформації [11].

Безумовно, перелік політичних ризиків є відкритим і може бути доповнений. Але інші політичні ризики в різній мірі пов'язані з переліченими і ведуть до нової хвилі невизначеностей, небезпек і, як результату, до ризикогенних ситуацій.

Залишається високою вірогідність зміни політичного режиму в Україні. Політична нестабільність впливає з відносин, за яких об'єктом політики стає сама політична система, система державної влади, її набуття і поширення. Нестійкість парламентської коаліції та зміщення центрів ухвалення рішень з парламентських структур до позапарламентських створює умови для дестабілізації діяльності парламенту України й низької передбачуваності дій можливих політичних альянсів. Політична нестабільність пов'язана з практичним ревізуванням засад чинного законодавства, і фактичною відмовою від розробки документів державної політики, які б фіксували засадничі принципи організації системи державної влади та основ національної безпеки.

Зберігаються і нарощують свою потужність впливи груп політичних інтересів з-поза меж України. Водночас не можна виключити вірогідність напруженості на ґрунті міжжетнічних відносин або відносин, що означатиме поширення політичної

нестабільності на суспільні відносини.

Оцінка процедур ухвалення рішень та аналіз позицій активних економічних агентів у системі політичного представництва (процеси ухвалення політичних рішень) дозволив оцінити глибину політичних ризиків в Україні на даному етапі (жовтень-грудень 2009 року) на рівні 6-7 балів [6].

7 – високий рівень непередбачуваності, коли спостерігається регіональна нестабільність, включення країни в зону конфлікту інтересів, поляризованість політичного поля, високий рівень «людського фактора» у процесі ухвалення рішень, хиткість політичних зв'язків, волонтаризм у процесі ухвалення рішень, підготовка рішень у закритий спосіб в інтересах учасників ухвалення рішень, ігнорування процедур та необхідності їх визнання, непрогнозованість рішень, втручання уряду у справи корпорацій, високий рівень корупції.

6 – вищий від середнього рівень непередбачуваності, за умов якого простежується поляризованість політичного поля, високий рівень «людського фактору» у процесі ухвалення рішень, волонтаризм у процесі ухвалення рішень, підготовка рішень у закритий спосіб в інтересах учасників ухвалення рішень, ігнорування процедур та необхідності їх визнання, не прогнозованість рішень, втручання уряду у справи корпорацій, високий рівень корупції.

УНЦПД прогнозує збереження структури політичних ризиків у середньостроковій (6-8 місяців) та довгостроковій перспективі і не прогнозує зменшення їх глибини.

Прогноз розвитку ситуації на середньостроковий період (6-8 місяців) включає в себе пропозиції владних груп до легітимації основних рис політичного режиму, що передбачає:

- розробку адекватної реальному стану справ (тобто посиленню політичної ролі інституту президентства, представленої як засіб стабілізації політичної системи в умовах багатопартійності) моделі системи організації державної влади та її утвердження на базі «оптимізації» відповідної конституційної основи;

- дискусію щодо засад виборчого законодавства до органів влади різного рівня, реформи судово-правової системи та місцевого самоврядування;

- просування владних груп до державної власності, зокрема на основі моделей державних холдингів, та за рахунок активізації приватизаційних процесів;

- підвищення конфліктності між групами інтересів за доступ до ресурсів і явища перерозподілу власності (зокрема, на основі рейдерства) [6].

Оцінки політичного ризику здійснюються на основі суб'єктивного аналізу доступної інформації для дослідників. Щоб науковці могли скласти уявлення про вірогідне майбутнє і застрахувати капітал, розглядаються 2 сценарії рівня ризику: «кращий» і «гірший».

З метою прогнозування зміни рівня ризику вводяться поняття «прогноз гіршого випадку» (WC-прогноз) і «прогноз кращого випадку» (BC-прогноз). Обидва прогнози проводяться для 2 періодів: 1 рік і 5 років. WC- і BC-прогнози дозволяють оцінити, в яких межах розташований ризик з урахуванням існуючих тенденцій розвитку політичної, економічної і фінансової ситуації. WC-прогноз будується шляхом екстраполяції тенденції «гіршого випадку» на кожен компонент ризику в кожній категорії. Аналогічно будується BC-прогноз, але для «кращого випадку». У ході побудови прогнозу проводиться оцінка «достовірності» тенденції [14, с. 246].

З метою з'ясування оцінки стійкості рівня ризику вводиться поняття «стабільність ризику». Показник «стабільність ризику» окремої країни – це відмінність між WC і BC, що є показником стабільності ризику для даної країни. Чим більше різниця, тим нижчий рівень стабільності.

Дана методика є актуальною в умовах визначення рівня стабільності політичного ризику в Україні, зважаючи на політичний процес 2004 р. – початку 2010 р., який характеризувався нескінченим ланцюгом протистояння команд прем'єр-міністра й Президента України. Такий зміст взаємодії головних суб'єктів політики в країні чітко уособлює то приховану, то відкриту боротьбу за владу, ресурси і статуси, перерозподіл яких щоразу порушує усталену раніше рівновагу інтересів, принаймні тих, які нинішні учасники політичного протистояння декларували у період «помаранчевої революції».

І якщо для широких верств українського суспільства політичний процес у країні надзвичайно заплутаний та суперечливий, то для міжнародних оглядачів події в Україні мають чітко окреслений стан. Так, Майкл Емерсон, брюссельський оглядач з європейсько-українських питань, попередньо заявив, що «внутрішня політична ситуація в Україні надзвичайно складна і навіть нагадує громадянську війну між президентом і прем'єром... Це неблагополучний варіант демократії, який розчаровує Європу у післяреволюційних здобутках України» [8, с. 157].

Якщо внутрішня політика України розчаровує Європу, то українське суспільство на цьому фоні переживає не просто розчарування, а у відкритому контексті – невдачу. Адже масовий виступ громадян у 2004 р. був не лише протестом щодо результатів голосування після другого туру виборів Президента – він був симптомом суспільної кризи, початок якої сягає 1991 р. Саме з цього періоду, як відзначає О. Майборода, «в Україні боролися дві тенденції: з одного боку – до збереження у модифікованому вигляді номенклатурно-корпоративної форми правління, подібної до радянської, а з другого – до демократизації країни» [10, с. 76]. В цьому контексті, соціологи Є. Головаха і Н. Паніна називають «помаранчеву революцію», що заманіфестувала себе як демократична за своєю ціннісно-нормативною сутністю, «виявом культурно-етнічної революції» [4, с. 54].

Справді, можна стверджувати, що «помаранчева революція» значною мірою змінила національні настрої та свідомість громадян. Це позначилося на зростанні довіри до Президента, уряду, до партійних лідерів, і, що найважливіше, призвело до усвідомлення самим українським населенням власної політичної ефективності.

Так, революційний рух 2004 р. був позначений ризиками як з боку тодішньої влади, так і опозиції. В контексті нашого дослідження зазначимо, що саме поняття «ризик» трактується як усвідомлена можливість небезпеки, можливість збитків або неуспіху в якійсь справі. За твердженням українського дослідника І. М. Кучеренка, один із легітимних ризиків для суспільства носив фізичний характер – загроза насильства значній частині безпосередніх учасників тодішнього процесу, а саме мирним жителям в ході розгортання і перебігу подій. Подекуди фізичний ризик мав наслідки і в післяреволюційні дні, коли з невідомих причин пішли з життя найближчі соратники Л. Кучми – міністри Г. Кирпа та Ю. Кравченко. Другий ризик – моральний. Атмосфера «революційних» подій значним чином підняла дух українського народу. Ціннісною основою розвитку українського суспільства стали поняття свободи, совісті, протиборства добра і зла. Таке піднесення вселяло віру і надію, що суспільне життя справді можна змінити на краще [8, с. 155].

Слушно зауважує німецький дослідник Н. Луман про постреволюційний стан, коли влада ризикує не скористатися можливостями, які вона отримує, зокрема, внаслідок революційної трансформації [9, с. 132-133].

Таким чином, з одного боку, дії нової влади мали досить високу підтримку в суспільстві, набагато вищу, ніж дії влади попередньої. З іншого боку, ставлення до влади мало яскраво виражені регіональні відмінності. Це ще раз засвідчує ту сумну обставину, що розкол суспільства за географічною ознакою існував.

Отже, політичні ризики держави викликані суперечливими змінами трансформаційного періоду, що в свою чергу, потребують ґрунтовного аналізу та теоретико-практичних рекомендацій щодо шляхів вирішення насущних політичних суперечностей. Як зазначають українські дослідники, а підтвердженням цього є результати досліджень, провокацією політичних ризиків є тенденції економічної кризи, яка порушує сталий соціальний та політичний порядок, провокує легітимацію політичного режиму та породжує соціальну нерівність, релігійну та етнічну напруженість.

Бібліографічні посилання:

1. Бондаренко К. Головні ризики для України [Електронний ресурс] / К. Бондаренко – Режим доступу : <http://www.fraza.com.ua/stenograms/14.03.06/21963.html>.

2. Брюховецький В. «Владу беруть силою, а втримують мудрістю» [Електронний ресурс] / В. Брюховецький – Режим доступу : <http://www.day.kiev.ua/130898/>.

3. Гидденс Э. Судьба, риск и безопасность / Э. Гидденс // THESIS. – 1994. – № 5. – С. 107-134.
4. Головаха Є. «Основні етапи і тенденції трансформації українського суспільства: від перебудови до «помаранчевої революції» / Є. Головаха, Н. Паніна // Соціологія: теорія, методи, маркетинг. – 2006. – №3. – С. 32-51.
5. Зілгалов В. Сучасна Україна : політичні ризики [Електронний ресурс] / В. Зілгалов – Режим доступу : <http://www.ukrgazeta.cz/the-news/news-world/6133>
6. Конончук С. Політичні ризики і політична стабільність в Україні [Електронний ресурс] / С. Конончук // Український незалежний центр політичних досліджень. – Режим доступу : <http://www.usipr.kiev.ua>.
7. Кривошеїн В. В. Політичний ризик як складова ризику країни / В. В. Кривошеїн // Політологічний вісник. – 2009. – №44. – С.148-158.
8. Кучеренко І. М. Політичні ризики 2004 року / І. М. Кучеренко // Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. – К., 2008. – Вип. 42. – С. 152-159.
9. Луман Н. Риск влади / Н. Луман // Власть / пер. с нем. А. Ю. Антоновского. – М. : Праксис. – 2001. – 256 с.
10. Майборода О. «Помаранчевий» протест – випадковість чи закономірність / О. Майборода // У кольорах «помаранчевої революції» / за заг. ред. Ю. Шаповала. – К. : ЕксОб., 2007. – С. 75-84.
11. Михальченко М. Політичні ризики в сучасній Україні: виклики й відповіді [Електронний ресурс] / М. Михальченко – Режим доступу : <http://www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3>.
12. Мокарьчев А. С. Стабільність и нестабільність при демократии : методологические подходы и оценки / А. С. Мокарьчев // Полис. – 1998. – №1. – С.149-158.
13. Осокин С. А. Политическая нестабильность как фактор политического прогнозирования и планирования / С. А. Осокин // Вестник Московского университета. Серия 12. Политические науки. – 2008. – № 3. – С. 97-99.
14. Пал Л. А. Аналіз державної політики / пер. з англ. І. Дзюби. – К. : Основи, 1999. – 422 с.
15. Филопулос Я. Формирование политики и институциональная основа оценки риска в ЕС / Я Филопулос. – М. : ТЕИС, 2005. – 92 с.
16. Яницкий О. Н. Социология риска: ключевые идеи [Электронный ресурс] / О. Н. Яницкий – Режим доступа: <http://www.socio.ru/wr/1-03/ynizky.htm>.

Винничук О. В. Праксеологические аспекты политических рисков в Украине

Проанализированы основные аспекты политических рисков, характерные для украинского общества. Раскрыты факторы, выступающие провокаторами политических рисков. Проведены параллели по управлению рисками в Украине и странах ЕС.

Ключевые слова: политический риск, страновой риск, политическая опасность, минимальный потенциал риска, стабильность риска.

Vinnichuk O. Praxeological aspects of political risks in Ukraine

The basic aspects of the political risks are characteristic of Ukrainian society. Reveals the factors that favor provocateurs political risks.

It was found that in addition to political risks arising from internal factors, there are political risks associated with globalization. Due to globalization, humanity has entered the mode of life of an open environment that creates risks of uncertainty. These issues are key to EU governments, as in all countries, the state is the main guarantor of security of its citizens and is designed to manage the risks, which an individual or community can't fight alone.

As a result, the study determined that political globalization is a multifaceted process that has an ambiguous impact on different countries depending on their level of economic development and political influence in the world. Integration processes that accompany globalization, on the one hand, reduce the number of risks that are generated by the lack of dialogue, their inability to find common interests. A parallel risk management in Ukraine and the EU.

Reasoned position that the political risks of modern Ukraine related to the state's economic and political systems so that there is no clear political ideal of the country and the political doctrine which it would settle.

Found that political risk plays a significant role in determining the level of country risk, especially true in developing countries and countries with economies in transition, which is important for Ukraine.

The possibility of political risk is determined on the basis of: evaluating the use of coercion in the exercise of power, the impact on society of radical political forces, violations of law and order, the scale of anti-constitutional actions, the delegitimization of the political regime, the crisis of public administration, separatism, the degree of ethnic, religious, racial, social differences, particularly social inequalities, etc.

Clarified the political risks of Ukrainian society and revealed their interdependence on a variety of factors, including the religious, ethnic, economic factors, geopolitical interests, the lack of public consensus that entails internal conflict and political identities. The kinds of political risks inherent in Ukrainian society in the process this is his transformation.

Keywords: political risk, country risk, political risk, minimal potential risk, sustainability risk.

Надійшла до редколегії: 15.12.2013 р.